

РАЗВІЦЦЁ І СТАНАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКА-КІТАЙСКАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА Ё НАВУКОВА-ТЭХНАЛАГІЧНАЙ І АДУКАЦЫЙНАЙ АБЛАСЦЯХ

Т.А. Папоўская (Мінск)

Сёння Беларусь і Кітай вызначаюць свае адносіны як стратэгічнае партнёрства, што пацвярджаецца перш за ўсё супадзеннем меркаванняў па актуальным праблемам міжнародных адносін, мацнеючымі з кожным днём ўзаемасувязямі ў галіне эканомікі, навукі, адукацыі і культуры. Асаблівай дынамікай характарызуецца супрацоўніцтва ў галіне навукі, тэхналогій і адукацыі, якое мае характар ўзаемавыгоднага партнёрства, становіцца адной з найважнейшых складнікаў ва ўзаемаадносінах паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай.

Паспяховае развіццё беларуска-кітайскага супрацоўніцтва ў навукова-тэхнічнай сферы шмат у чым было абумоўлена наяўнасцю адпаведнай дагаворна-прававой базы. Ужо праз некалькі месяцаў пасля ўсталявання дыпламатычных адносін паміж дзвюма краінамі, а менавіта 24 красавіка 1992 г. было падпісана асноватворнае Пагадненне паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і Урадам Кітайскай Народнай Рэспублікі аб навукова-тэхнічным супрацоўніцтве, якое прадугледжвае абмен дэлегацыямі, асобнымі навукоўцамі і спецыялістамі, навукова-тэхнічнай інфармацыяй і дакументацыяй, ўзорамі вырабаў і матэрыялаў, ноў-хаў і ліцэнзіямі; арганізацыю сімпозіумаў, канферэнцый і іншых навуковых нарад; правядзенне сумесных даследаванняў і распрацовак; іншыя ўзаемна ўзгодненыя формы супрацоўніцтва [1]. Заключэнне Мемарандума аб узаемаразуменні паміж Дзяржаўным камітэтам па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам па навуцы і тэхніцы КНР у галіне інавацыйнай дзейнасці, а таксама прыняцце Праграмы навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і Акадэміі навук Кітая, іншых дакументаў дазволіла вывесці двухбаковае супрацоўніцтва ў навукова-тэхнічнай сферы на больш значны ўзровень, абумовіла яго высокую выніковасць.

Важна адзначыць, што прадуктыўна працуе ўтвораная ў 1993 г. Міжуродавая Беларуска-Кітайская камісія па супрацоўніцтве ў галіне навукі і тэхналогій. З беларускага боку работу гэтай камісіі каардынуе Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь, а з кітайскага – Міністэрства навукі і тэхнікі Кітайскай Народнай Рэспублікі. Камісія займаецца вызначэннем прыярытэтных напрамкаў і аналізам вынікаў беларуска-кітайскага навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва, выпрацоўкай праграм і мер, накіраваных на актывізацыю дадзенага ўзаемадзеяння. За мінулыя гады бакамі было вызначана звыш 200 навукова-тэхнічных праектаў, якія маглі б ўяўляць узаемную цікавасць, з каторых больш за 40 ужо рэалізавана. На апошнім, на дадзены момант, пасяджэнні камісіі ў траўні 2012 г. бакі дамовіліся аб выкананні на нацыянальным узроўні ў 2012 – 2014 гг. 18 новых сумесных навукова-тэхнічных праектаў, у тым ліку па стварэнні

ў Рэспубліцы Беларусь суперкампутараў UIP – INSPUR (ДНУ «Аб’яднаны інстытут праблем інфарматыкі НАН Беларусі» сумесна з кітайскай кампаніяй INSPUR), па распрацоўцы новых відаў пакрыццяў (зносастойкія алмазападобныя пакрыцця), па распрацоўцы тэхналогій новых матэрыялаў (магнітамяккія металічныя матэрыялы; вырабы з політэтрафторэтілена для патрэб машынабудавання; ударапрочныя кампазіцыйныя матэрыялы з палімернай сыравіны), новых біаматэрыялаў (біараскладальныя матэрыялы для ўпакоўкі харчовых прадуктаў), праектаў ў сферы прыродакарыстання, дарожнага будаўніцтва, інфармацыйных тэхналогій і інш. [2]

Вельмі важнай і дзейснай формай развіцця і актывізацыі двухбаковага беларуска-кітайскага навукова-тэхнічнага ўзаемадзеяння ўяўляецца рэгіянальнае супрацоўніцтва. Устаноўлены рэгіянальныя кантакты з вядучымі правінцыямі КНР, у прыватнасці дзейнічаюць дамоўленасці аб узаемадзеянні Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі з навуковымі ўстановамі правінцый Гуандун, Цзілінь, Шаньдун, Хэйлунцзян, Хэбэй, Хэнань, Нінся-Хуэйскага аўтаномнага раёна, гарадоў Пекін, Цяньцзінь, Харбін, Шанхай. Дынамічна развіваецца супрацоўніцтва з аўтаномным раёнам Унутраная Манголія. Бакамі актыўна выкарыстоўваецца практыка стварэння асобных камітэтаў і саветаў па развіцці навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва з рэгіёнамі, якія забяспечваюць арганізацыйную і фінансавую падтрымку кантактаў на ўзроўні ўрадаў правінцый і гарадоў КНР. Вельмі паспяхова працуюць саветы кіравання паміж Беларуссю і кітайскімі правінцыямі Хэнань і Гуандун, рабочая камісія па навукова-тэхнічным супрацоўніцтве паміж Беларуссю і правінцыяй Шаньдун. З беларускага боку ключавым арганізатарам навукова-тэхнічных абменаў з КНР выступае ГП Навукова-тэхналагічны парк Беларускага нацыянальнага тэхналагічнага ўніверсітэта “Палітэхнік”. Пры тэхнапарку створаны Беларускі цэнтр навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва з правінцыямі Кітая.

Істотны ўплыў на пашырэнне кантактаў паміж навуковымі ўстановамі і вучонымі-даследчыкамі Беларусі і Кітая аказвае правядзенне на рэгулярнай аснове “Дзён навукі і тэхнікі”, удзел у спецыялізаваных навукова-тэхнічных выставах і кірмашах. Так, на сусветнай выставе “ЭКСПА-2010” у кітайскім г. Шанхаі на беларускай экспазіцыі дэманстраваўся падрыхтаваны ДКНТ відэафільм аб стане навукова-тэхнічнага патэнцыялу ў Беларусі. Пад час наведвання выстаўкі Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Лукашэнка прыняў удзел ва ўрачыстым адкрыцці Беларуска-Кітайскага тэхнапарка ў горадзе Чанчунь (правінцыя Цзілінь) [3]. Акрамя таго, шэраг кітайскіх правінцый (Шаньдун, Хэнань, Хэйлунцзян), падпісалі дакументы з адпаведнымі ведамствамі Беларусі аб супрацоўніцтве па сумесных распрацоўках і абмене вопытам у галіне тэхналогій (мікраэлектроніка, лазерная тэхніка і цяжкія самазвалы). У 2010 г. у Мінску паспяхова прайшоў Навукова-тэхнічны тыдзень правінцыі Гуандун з удзелам больш за 170 кітайскіх прадстаўнікоў, быў створаны Беларуска-кітайскі цэнтр навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Яго беларускае аддзяленне пачало працаваць у структуры тэхнапарка

“Палітэхнік” БНТУ. У гэтым жа годзе, па выніках удзелу беларускай дэлегацыі ў Харбінскай міжнароднай выставе навукова-тэхнічных дасягненняў, быў адкрыты Кітайска-беларускі інавацыйны цэнтр (аналагічны інавацыйны цэнтр быў адкрыты ў чэрвені 2010 г. у Мінску падчас візіту ў Беларусь віцэ-губернатара правінцыі Хэйлунцзян). У 2012 г. на Харбінскім міжнародным кірмашы ў рамках нацыянальнай экспазіцыі Беларусі было прадстаўлена больш за 180 навукова-тэхнічных распрацовак ад 20 беларускіх арганізацый. Падобная ж экспазіцыя была паказаная на Харбінскім міжнародным кірмашы ў ліпені 2014 г. Усе гэтыя буйныя мерапрыемствы прынеслі нядрэнныя вынікі, паспрыялі ўсталяванню цесных двухбаковых кантактаў у навукова-тэхнічнай сферы.

На пачатку бягучага стагоддзя беларуска-кітайскія навукова-тэхнічныя адносіны набылі больш адчувальную дынаміку. Сёння на першы план выйшлі праекты, якія тычацца ўкаранення вынікаў сумеснай працы, засваення іх у рэальных сектарах эканомік абедзвюх краін. Да ліку такіх праектаў перш за ўсё можна аднесці адкрыццё Кітайска-Беларускага тэхнапарка ў г. Чанчунь. Галоўнай задачай, пастаўленай перад тэхнапаркам, стала камерцыялізацыя перадавых беларускіх тэхналогій шляхам стварэння вытворчасцей і рэалізацыі вырабленай высокатэхналагічнай прадукцыі на рынках Беларусі, Кітая і іншых краін. Каля 15 прадпрыемстваў, якія ўваходзяць у яго склад, маюць даўнія і ўстойлівыя сувязі з беларускімі навуковымі і інавацыйнымі арганізацыямі, рэгулярна прымаюць удзел у праграмах навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва, а сярод сумесных праектаў можна вызначыць стварэнне прадпрыемстваў па вытворчасці медыцынскай лазернай тэхнікі і высокадакладных электрарухавікоў.

У 2010 г. органы дзяржаўнага кіравання дзвюх краін пачалі прапрацоўку пытанняў вельмі маштабнага і амбіцыйнага інвестыцыйна-інавацыйнага праекта – стварэння Кітайска-Беларускага індустрыяльнага парку. 1 ліпеня 2014 г. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка падпісаў Указ “Аб дзейнасці Кітайска-Беларускага індустрыяльнага парку” “Індустрыяльны парк “Вялікі камень” [4]. Парк размяшчаецца на тэрыторыі Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці (агульная плошча больш за 8 тыс. га). Сярод асноўных відаў гаспадарчай дзейнасці парка былі вызначаны: вытворчасць фармацэўтычнай прадукцыі, офіснага абсталявання і вылічальнай тэхнікі, вырабаў медыцынскай тэхнікі, сродкаў вымярэнняў, аптычных прыбораў і апаратуры і інш. Таксама тут будуць праводзіцца навукова-даследчыя, доследна-канструктарскія і доследна-тэхналагічныя работы ў сферах электронікі, фармацэўтыкі, тонкай хіміі, машынабудавання, біятэхналогій і новых матэрыялаў. І хаця некаторыя незалежныя аналітыкі глядзяць на гэты амбіцыйны праект даволі скептычна, трэба адзначыць, што больш за 10 кампаній ужо падпісалі пагадненні аб размяшчэнні сваіх прадпрыемстваў на пляцоўках парку, сярод іх найбуйнейшыя кітайскія карпарацыі ў сферы тэлекамунацыій Huawei і ZTE, фармацэўтычная кампанія “Фортіва” (беларускі прадстаўнік расейскага ЗАТ “Ф-Сінтэз”), латвійскі “Грындэкс” (вядучае фармацэўтычнае прадпрыемства краін

Балтыі), беларуская “Асамедыка”, міжнародная прамысловая група Ferrolі (адзін з сусветных лідэраў па вытворчасці ацяпляльнага абсталявання). Вядуцца перамовы з кітайскімі машынабудаўнічай карпарацыяй “SINOMACH” і вытворцам кампутарнай тэхнікі Lenovo, цікавасць да праекта праяўляюць вядучыя еўрапейскія і азіяцкія кампаніі. Абмяркоўваюцца перспектывы стварэння на тэрыторыі парка сумеснага Беларуска-кітайскага венчурнага фонду, што дазволіць фінансаваць беларуска-кітайскія венчурныя і інавацыйныя праекты па вытворчасці высокатэхналагічных прадпрыемстваў. Акрамя таго, індустрыяльны парк “Вялікі камень” можа стаць часткай кітайскага праекта эканамічнага пояса “Шаўковы шлях”, які плануе аб’яднаць эканамічныя інтарэсы краін, размешчаных ад берагоў Ціхага акіяна да Балтыкі.

Значнай дынамікай і пашырэннем маштабаў ўзаемадзеяння ў другой палове 1990-х гг. – пачатку XXI ст. характарызавалася беларуска-кітайскае супрацоўніцтва ў галіне адукацыі. Асноўнымі прычынамі гэтага працэсу з’яўляліся: ўмацаванне дагаворна-прававой базы двухбаковых адносін у галіне адукацыі, арганізацыя узаемных візітаў дэлегацый адукацыйных ведамстваў, устанавленне прамых сувязяў паміж вядучымі навучальнымі ўстановамі Беларусі і Кітая.

Сёння каля 30 беларускіх вузаў маюць больш за 120 прамых дагавораў у галіне адукацыі і навукі з вядучымі кітайскімі універсітэтамі, на падставе якіх праходзіць абмен студэнтамі і выкладчыкамі. Асаблівай дынамікай характарызуецца штогадовы рост колькасці кітайскіх грамадзян, якія жадаюць атрымаць вышэйшую адукацыю ў беларускіх вузах. Так, калі ў 1996/1997 навучальным годзе ў ВНУ Беларусі займалася 316 грамадзян КНР, то сёння іх налічваецца ўжо больш за 2 тыс. (15% ад агульнай колькасці замежных студэнтаў). Тут трэба адзначыць, што ў нашай рэспубліцы дзейнічае гнуткая сістэма прыёму на навучанне замежных грамадзян, якая цалкам ўлічвае іх інтарэсы і запыты ў атрыманні спецыяльнасці, існуе магчымасць навучання рускай мове на падрыхтоўчых курсах. Найбольш прывабнымі ВНУ сярод кітайскіх студэнтаў з’яўляюцца Беларускі дзяржаўны універсітэт, Мінскі дзяржаўны лінгвістычны універсітэт, Беларускі нацыянальны тэхнічны універсітэт, Беларускае дзяржаўнае акадэмія музыкі, а так жа абласныя універсітэты. Студэнтаў з Кітая цікавіць самы шырокі спектр спецыяльнасцяў, але самымі папулярнымі з’яўляюцца класічная музыка, кампутарная графіка, дызайн і міжнароднае права. У сваю чаргу кітайскі бок прадстаўляе магчымасць беларускім студэнтам атрымаць адукацыю ў самых прэстыжных універсітэтах краіны: Пекінскім педагагічным, Цынхуанскім, Фуданскім, Тунцзіскім і інш. Так, каля 500 грамадзян Рэспублікі Беларусь праходзілі навучанне ў КНР у 2013 – 2014 гг. па розных адукацыйных праграмах і калі раней беларусы выбіралі філалогію для вывучэння кітайскай мовы, то цяпер – эканоміку, міжнародныя адносіны, медыцыну [5].

Беларускія вузы штогод прымаюць удзел у найбуйнейшых кітайскіх міжнародных адукацыйных выставах, што дае магчымасць сфарміраваць у

шырокага кола спецыялістаў і грамадскасці Кітая прывабны імідж беларускай вузаўскай навукі, найбольш поўна раскрыць яе інтэлектуальны патэнцыял. Дэлегацыі беларускіх вузаў удзельнічалі ў міжнародных адукацыйных выставах у Пекіне, Цяньціні, Шіцзячжуане і інш. На адукацыйнай выстаўцы “China Education Expo 2010” у Шанхаі была прадстаўлена калектыўная экспазіцыя вышэйшых навучальных устаноў Беларусі. Аналагічная на выстава «China Education Expo 2011» прайшла у Пекіне.

У рамках Пагаднення паміж Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўным упраўленнем па справах замежных спецыялістаў КНР аб супрацоўніцтве ў галіне прафесійнай падрыхтоўкі, павышэння кваліфікацыі, стажыроўкі і перападрыхтоўкі кадраў, абмену спецыялістамі, ва ўстановах адукацыі Беларусі ў 2010 – 2011 гг. прайшлі стажыроўку больш за 40 рэктараў кітайскіх універсітэтаў.

Усё большую папулярнасць сярод беларусаў набывае вывучэнне кітайскай мовы. У снежні 2006 г. на базе Беларускага дзяржаўнага універсітэта пачаў працу Рэспубліканскі інстытут кітаязнаўства імя Канфуцыя, які займаецца папулярызаваннем Кітая і кітайскай мовы, збліжэннем і ўзаемаўзбагачэннем нацыянальных культур, ў верасні 2011 г. – Інстытут Канфуцыя на базе Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага універсітэта. У снежні 2013 г. быў адкрыты Інстытут Канфуцыя па навуцы і тэхніцы пры Беларускай нацыянальнай тэхнічнай універсітэце. Партнёрам БНТУ у яго стварэнні выступіў адзін з вядучых тэхнічных вузаў КНР – Паўночна-ўсходні універсітэт, які размешчаны ў горадзе Шеньяне (правінцыя Ляанін). Кітайскім бокам разглядаюцца магчымасці адкрыцця новых інстытутаў Канфуцыя на базе іншых вузаў рэспублікі. З 2007 г. арганізавана выкладанне кітайскай мовы ў шэрагу сярэдніх школ г. Мінска як другой замежнай. Сёння каля 300 беларускіх навучэнцаў вывучаюць кітайскую мову ва агульнаадукацыйных установах краіны, у іх працуе больш за 20 кітайскіх выкладчыкаў [6].

Такім чынам, практыка супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікі ў навукова-тэхналагічнай і адукацыйнай абласцях пераканаўча паказала, што пашырэнне і паглыбленне двухбаковых сувязяў у гэтых галінах стала важным фактарам умацавання ўсяго комплексу беларуска-кітайскіх адносін. Узаемная зацікаўленасць абодвух бакоў у развіцці дадзеных сувязей, дастаткова высокі ўзровень падрыхтоўкі беларускіх і кітайскіх спецыялістаў з’явіліся асноўнымі фактарамі выніковасці названага ўзаемадзеяння ў разглядаемы перыяд.

1. Соглашение Правительства Республики Беларусь от 24 апреля 1992 г. «Соглашение между Правительством Республики Беларусь и Правительством Китайской Народной Республики о научно-техническом сотрудничестве» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levonevski.net/pravo/razdel3/num2/3d213.html>. – Дата доступа: 25.11.2014.
2. Белорусско-китайская комиссия по научно-техническому сотрудничеству [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belaruschina.by/ru/committee/meeting/Tenth>. – Дата доступа: 16.10.2014.

3. К визиту Президента Беларуси в Китай [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.belta.by/. – Дата доступа: 22.12.2014.
4. Указ Президента Республики Беларусь «О деятельности Китайско-Белорусского индустриального парка «Индустриальный парк «Великий камень» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.industrialpark.by/filedownload.php?file=144. – Дата доступа: 26.12.2014.
5. Сотрудничество с Китайской Народной Республикой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.allby.tv/article/2854/sotrudnichestvo-s-kitayskoj-narodnoj-respublikoy>. – Дата доступа: 02.03.2015.
6. Беларусь – Китай: инвестиционная «перезагрузка» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.delo.by/news/~shownews/bel-cina-peregruzka>. – Дата доступа: 22.12.2014.

Репозиторий ВГУ